

VEIKLAUS VYRO RYTAS

I SCENA

abnetas; keletas spintų su knygomis; ant stalo išmėtyti popierai. Ivanas Petrovičius, veiklus vyras, apsisiautęs chalatu ir rądamasis išeina ir skambina. Iš prieškambario girdėti balsas: uojau!“ Ivanas Petrovičius skambina antrą kartą — vėl tas pats balsas: „tuojau!“ Ivanas Petrovičius nekantraudamas skambina trečią kartą; įeina tarnas

IVANAS PETROVIČIUS

Kas tau, ar apkurtai?

LEKAJUS

Ne!

IVANAS PETROVIČIUS

Kodėl nesiteikei atvykti, nors aš skambinu jau trečią sykį?

LEKAJUS

Kas man buvo daryti: aš negalėjau mesti darbo — aš batus šveičiau.

IVANAS PETROVIČIUS

O Ivanas ką veikė?

LEKAJUS

Ivanas šlavė kambarį, o po to išėjo į arklidę.

IVANAS PETROVIČIUS

Duok šen šunytį! (*Lekajus atneša šunytį.*) Ziuziuška! Ziuziuška! A, Ziuziuška! Štai tau ir popierėlį pririšiu. (*Pakabina ant uodegos popierėlį.*)

Aleksandras Ivanovičius!

IVANAS PETROVIČIUS

Prašyk. (Meta greitai šunį ir atskleidžia Įstatymų Kodeksą.)

II SCENA

Ivanas Petrovičius ir Aleksandras Ivanovičius, trgi veiklus vyras

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Labą rytą, Ivanai Petrovičiaui!

IVANAS PETROVIČIUS

Kaip jūsų sveikata, Aleksandrai Ivanovičiaui?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Labai dėkoju. Ar nesutrukdžiau jūsų?

IVANAS PETROVIČIUS

O, argi galima! Juk aš visados užimtas. Na, ką gi, kurią valandą parvykote namo?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Buvo jau šešta. Pasukęs iš Karininkų gatvės, paklausiau, važiuodamas pro policininką: „Ar negirdėjai, brolau, kuri valanda?“ — „Gi šešta jau“, sako, „išmušė“. Taip aš ir sužinojau, kad jau buvo šešta valanda.

IVANAS PETROVIČIUS

Įsivaizduokite, aš pats beveik tuo pačiu laiku! Na, ką, kaip sulošėte? che, che, che?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Che, che, che! Taip, prisipažįstu, aš net sapnavau kortas.

IVANAS PETROVIČIUS

Che, che, che! Žiūriu, ką gi tai galėtų reikšti, kad jis deda karalių? Juk mano rankoje trys kortos, jų tarpe kryžių dama, o Lukjano Fedosiejevičiaus, aš seniai matau, kad reponsas.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Ilgiausiai truko aštuntasis roberis.

IVANAS PETROVIČIUS

Taip! (*Patylėjęs.*) Aš merkiu Lukjanui Fedosiejevičiui, kad jis koziriu eitų — o jis ne. Jeigu jis būtų kozirį, mano pikų valetas ir būtų paėmęs.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Atleiskite, Ivanai Petrovičiau, valetas neima.

IVANAS PETROVIČIUS

Ima.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Neima, nes jūs joku būdu negalėjote suderinti kirčio.

IVANAS PETROVIČIUS

O pikų septynakė Lukjano Fedosiejevičiaus — argi užmiršote?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Argi jis turėjo pikų? Aš kažkaip neprisimenu.

IVANAS PETROVIČIUS

Žinoma, jis turi du pikus: keturakę, kuria jis atsakė damai, ir septynakę.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Bet ne, leiskitės, Ivanai Petrovičiau, jis negalėjo turėti daugiau, kaip vieną piką.

IVANAS PETROVIČIUS

Ak, dieve mano, Aleksandrai Ivanovičiau, kam kitam

sakykite! Du pikai! Aš kaip dabar atsimenu: keturakė ir septynakė.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Keturakė buvo — taip, bet septynakės nebuvo. Juk jis būtų koziriu kirtęs; ar ne taip, juk jis būtų koziriu kirtęs?

IVANAS PETROVIČIUS

Tikriausiai, Aleksandrai Ivanovičiau, kaip dievą myliu!

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Ne, Ivanai Petrovičiau. Tatai visiškai negalimas dalykas.

IVANAS PETROVIČIUS

Leiskite, Aleksandrai Ivanovičiau! Štai kaip geriausia: važiuokime rytoj pas Lukjaną Fedosiejevičių. Sutinbate?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Gerai.

IVANAS PETROVIČIUS

Na, ir jį patį paklausime, ar turėjo jis rankose pikų septynakę.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Važiuokime, aš nieko prieš. Beje, tikrai sakant, keista, kad Lukjanas Fedosiejevičius taip prastai lošia. Juk negalima sakyti, kad jis neprotingas žmogus. Jis sumanus, ir jo elgesys...

IVANAS PETROVIČIUS

Dar pridėkite: žmogus labai nusimanas, — žmogus, kokių, tarp mūsų kalbant, Rusijoje nedaug. Ar esate buvę pas jo ekscelenciją?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Esu. Aš tik ką iš jo. Širyty buvo kiek šaltoka. Juk aš, kaip žinote, esu įpratęs dėvėti briedžio kailio liemenę: ji daug geresnė už flanelinę ir ne taip išildo. Dėl to tad aš liečiau paduoti man kailinius. Atvažiuoju pas ekscelenciją, o ekscelencija dar miega. Tačiau laukiau ir sulaukiau. Na, čia užsimezgė kalba apie šį bei tą.

IVANAS PETROVIČIUS

O apie mane nieko nekalbėjote?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Kaip gi, kalbėjome ir apie jus. Ir dar kaip įdomiai kalbėjome!

IVANAS PETROVIČIUS (pagyvėjęs)

Kas, kas tokio?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Leiskite, leiskite papasakoti iš eilės. Čia labai įdomus dalykas. Ekscelencija, tarp kito ko, paklausė, kur aš būnu, kodėl jis taip seniai mane matė? ir panorą sužinoti apie vakar dienos vakarotuves, ir kas ten buvo. Aš tariau: „Buvo, ekscelencija, Pavlas Grigorjevičius Borščiovas, Ilja Vladimirovičius Bubunicinas.“ Ekscelencija po kiekvieno žodžio vis ištardavo: „hem!“ Aš tariau: „Ir dar buvo vienas jūsų ekscelencijai žinomas...“

IVANAS PETROVIČIUS

Kas gi toks?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Atsiprašau! kaip jūs manote, ką atsakė į tai ekscelencija?

IVANAS PETROVIČIUS

Nežinau.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Jis tarė: „Kas gi toks būtų?“ — „Ivanas Petrovičius Barsukovas“, atsakiau aš. „Hem!“ tarė ekscelencija: „tai valdininkas ir, be to...“ (*Pastato akis stulpu.*) Gana gražiai jūsų lubos išpuoštos: savo lėšomis, ar šeimnininko?

IVANAS PETROVIČIUS

Ne, juk čia valdinis butas.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Visai, visai neblogai, — pintinėlės, lyra, aplinkui meduoliai, būgneliai, didelis būgnas! labai labai natūralu.

IVANAS PETROVIČIUS (*nekantriai*)

Tai ką pasakė ekscelencija?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Beje, aš ir pamiršau. Ką gi jis pasakė?..

IVANAS PETROVIČIUS

Ekscelencija pasakė „hem! tai valdininkas...“

IVANAS PETROVIČIUS

Taip, taip: „tai valdininkas...“ na, „ir tarnauja pas mane.“ Po to pokalbis nebebuvo toks įdomus ir sukosi apie paprastus dalykus.

IVANAS PETROVIČIUS

O daugiau nieko apie mane neprasitarė?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Ne.

IVANAS PETROVIČIUS (*sau vienas*)

Na, kol kas dar nedaug. Viešpatie dieve mano! na, kas, jei jis būtų pasakęs: „Šitą Barsukovą, pagerbdamas tokius ir kitokius jo nuopelnus, pristatau...“

III SCENA

Tie patys ir Šreideris, pravėręs duris

IVANAS PETROVIČIUS

Įeikite, įeikite; nieko, prašau čionai: kas čia — pranešimas?

ŠREIDERIS

Pasirašyti. Čia raštas teismo rūmams ir raportas valdytojui.

IVANAS PETROVIČIUS *(tuo tarpu skaito)*

„Ponui valdytojui...“ Ką tai reiškia? Lapo paraštės nelygios. Kaip gi šitaip? Ar žinote, kad jumis galima nubausti dabokle?.. *(Įsmeigia į jį mintingą žvilgsnį.)*

ŠREIDERIS

Aš esu tai sakęs Ivanui Ivanovičiui: pasak jo, ministras nežiūrės į tokią smulkmeną.

IVANAS PETROVIČIUS

Smulkmena! Ivanui Ivanovičiui bepigū taip kalbėti. Aš pats irgi manau: ministras, iš tikrųjų, to nepastebės. Na, o jei ministras įsigalvos?

ŠREIDERIS

Galima perrašyti; tik bus vėlu. Bet kadangi jūs teikėtės pastebėti, kad ministras neįsigilins... -

IVANAS PETROVIČIUS

Taip! viskas tiesa. Aš visiškai su jumis sutinku: jis tais niekais nesirūpins. Na, o jeigu kartais, jam ateis į galvą: leisk, pažiūrėsiu, ar daug vietos palikta paraštėms?

ŠREIDERIS

Jei taip, aš tuoj perrašysiu.

IVANAS PETROVIČIUS

Taigi, kad „jei taip“. Juk aš su jumis kalbuosi ir aiškinu jums, nes jūs esate universiteto auklėtinis. Su kitu nė burnos neaušinėčiau.

ŠREIDERIS

Aš išdrįsau tikrai dėl to, kad p. ministras . . .

IVANAS PETROVIČIUS

Leiskite, leiskite! Tai visiška tiesa: aš jums nė per plauką neprieštarauju. Taip, ministras į tai niekuomet nė nepažiūrės ir net neatsimins. Na, o jeigu kartais . . . Ką tada?

ŠREIDERIS

Aš perrašysiu. (*Išeina.*)

IV SCENA

IVANAS PETROVIČIUS (*gūžčiodamas pečius, kreipiasi į Aleksandrą Ivanovičių*)

Vis dar vėjai laksto galvoj! Padorus jaunuolis, neseniai iš universiteto, bet štai čia (*rodo kaktą*) nėra. Jūs negalite įsivaizduoti, gerbiamasis Aleksandrai Ivanovičiaus, kiek aš padėjau pastangų, kol visa tai sutvarkiau; būtumėt matę, kokią esu priėmęs šitą įstaigą! Įsivaizduokite, kad nė vienas kanceliaristas nemokėjo padoriai raidės parašyti. Žiūri: tūlas į kelią į kitą eilutę; kitas, vėl, vienoj eilutėj rašo švie, o kitoj sybei. Žodžiu sakant: tai buvo siaubas! Babelio bokštas! Paimkite dabar raštą: gražu! malonu! Širdžiai malonu, siela džiūgauja! O tvarka? — visur tvarka.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Tai jūsų laipsnis, galima sakyti, prakaitu ir krauju pelnytas!

IVANAS PETROVIČIUS (*atsidusęs*)

Tikra tiesa, krauju ir prakaitu. Ką darysi, jau toks mano būdas. Kas aš dabar būčiau, jei pats būčiau visur spraudęsis? Ant mano krūtinės būtų vietos ordinams pritrūkę. Bet, daryk ką daręs, negaliu! Netiesioginiu būdu aš galiu dažnai priminti, ekivokus laidyti, bet stačiai pasakyti, paprašyti ko sau betarpiškai . . . ne, mano būdas ne toks. Kiti tik šitokiu būdu ir laimi . . . O aš ne toks žmogus: galiu ir nedorai pasielgti, bet niekšišškai — niekadosi! (*Atsidusęs.*) Man vieno dalyko dabar norėtusi . . . kad gaučiau bent ordinuką ant kaklo. Ne dėl to, kad tas man labai apeitų, bet vien dėl to, kad būtų visiems aišku: štai, girdi, ir mane vyresnybė pastebėjo. Aš jus prašysiu, taurusis Aleksandrai Ivanovičlau, šitaipos, prie progos, žinoma, ne tyčia priminti ekscelencijai, kad Barsukovo kanceliarijoj tokia tvarka, kokią retai kur esate matę, ar ką nors panašu.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Mielu noru, jei bus proga.

V SCENA

Tie patys ir Katerina Aleksandrovna, Ivano Petrovičiaus žmona

KATERINA ALEKSANDROVNA (*pamačiusi Aleksandrą Ivanovičių*)

A! Aleksandras Ivanovičius! Dieve mano, kaip seniai mudu besimatę! Užmiršote mane! Kaip laikosi Natalja Fominišna?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Ačiū dievui! beje, prieš savaitę buvo susirgusi.

KATERINA ALEKSANDROVNA

Ė!

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Krūtinėj po pečiomete ėmė durti ir spausti. Dakta-
ras patarė vartoti valomuosius vaistus ir ramunių bei
amonijako kompresą.

KATERINA ALEKSANDROVNA

Būtumėt išbandęs homeopatijos priemones.

IVANAS PETROVIČIUS

Tikrai nuostabu, kai pamanai, kiek pažangos yra pa-
darę žmonės. Štai tu, Katerina Aleksandrovna, kalbi
apie meopatiją. Neseniai aš buvau spektaklyje. Ką
jūs manote? Vaikišcias ūgio — kaip čia jums pasa-
kius? — štai šitokio. (*Rodo ranka.*) Trejų metų, ne
daugiau: būtumėt matę, kaip jis šoka ant ploniausio
lyno! Rimtai jus tikinu, iš baimės kvapą gniaužia.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Puikiai dainuoja Melasą.

IVANAS PETROVIČIUS (*reikšmingai*)

Melasas? O, taip! labai jausmingai.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Labai gerai.

IVANAS PETROVIČIUS

Ar pastebėjote, kaip ji mikliai ima štai šitą... (*Judi-
na ranką prieš akis.*)

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Nėr ką besakyti: tai jinai nuostabiai gerai pagauna.
Bet jau greitai dvi valandos.

IVANAS PETROVIČIUS

Kur gi jūs, Aleksandrai Ivanovičiau?

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Metas! Lėg pietų aš turiu dar į trejetą vietų užsukti.

IVANAS PETROVIČIUS

Na, tai iki pasimatymo. Kada gi vėl pasimatysime?
Beje, aš buvau pamiršęs: juk mudu rytoj pas Lukjaną Fedosiejevičių.

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS

Būtinai! (*Atsisveikina.*)

KATERINA ALEKSANDROVNA

Sudiev, Aleksandrai Ivanovičiau!

ALEKSANDRAS IVANOVIČIUS (*lekajų kambary, užsimesdamas kailintus*)

Negaliu pakešti šitokių žmonių. Nieko neveikia, tik tunka, o dedasi esąs ir šioks ir toks, ir tą padaręs ir tą pataisęs — tikrų tikroji dorybė! Štai ko įsigeidė! ordino! O juk gaus! Gaus, sukčius! gaus! Šitokie žmonės visada laimi. O aš? a? juk penkeriais metais ilgiau už jį tarnauju, ir ligi šiol manęs dar nepristatė. Kokia šlykšti fizionomija! Ir išsipaikino; jis visai to nenorėjo, bet tik tam, kad vyresnybės dėmesį parodytų. Dar prašo, kad aš žodį už jį užtarčiau! Taip, radai ką prašyti, balandėli! Aš tau vis dėlto padėsiu, ir tu ordino vis dėlto negausi! Negausi! Negausi! (*Kelis kartus suduoda kumštimi į delną ir išeina.*)